

O Uniune Europeană a secolului XIX

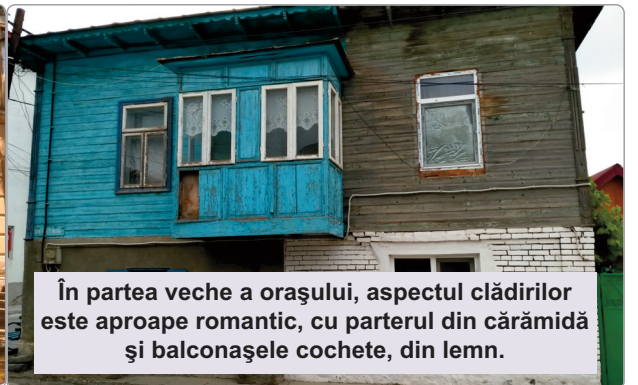
Exclusiv „Telegraf“! Sulina, orașul răpus de timp (I)

La loc de cinste se află casa unde a locuit Jean Bart, pe numele său adevărat Eugeniu P. Botez

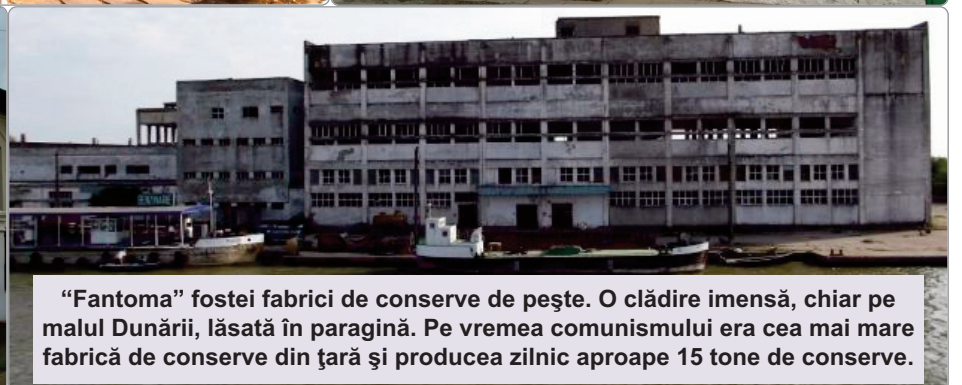
Palatul Comisiei Europene a Dunării

În partea veche a orașului, aspectul clădirilor este aproape romantic, cu parterul din cărămidă și balconașele cochete, din lemn.

Clădirea Școlii Primare din Sulina, cu o istorie de un secol, a fost proaspăt renovată. Cu fonduri europene

“Fantoma” fostei fabrici de conserve de pește. O clădire imensă, chiar pe malul Dunării, lăsată în paragină. Pe vremea comunismului era cea mai mare fabrică de conserve din țară și producea zilnic aproape 15 tone de conserve.

“O mică citadelă universală, un mic port cosmopolit, foarte original, necunoscut, deși unic aproape pe glob”. Așa descria Jean Bart, în vestitul său roman “Europolis”, micuțul oraș Sulina, aflat pe malul Dunării, la doar câteva mile de vărsarea fluviului în Marea Neagră. Locul unde se termină Europa și începe marea sau punctul unde marea ia sfârșit și se ivește pământul. În urmă cu un secol și jumătate, Sulina strălucea, statutul de „porto franco”, port lipsit de taxe vamale, și poziționarea perfectă, în locul îmbrățișării Dunării cu Marea Neagră și al întâlnirii dintre Occident și Orient, aducându-i un aer exotic și o tumultuoasă viață socială. Fost căpitan al portului, Jean Bart a zăgrăvit în cuvinte imaginea unei mici Uniuni Europene, unde naționalități de toate felurile poposeau cu inima plină de speranță, cu sute de vase care acostau înainte de a porni pe întinderile nesfârșite de apă, cu intrigă și povești desprinse parcă din filme de aventuri. O lume vie, care s-a pierdut în negura anilor. Doar clădirile vechi și poveștile din bătrâni mai leagă Sulina din zilele noastre de vechiul oraș atât de important în viața bătrânului nostru continent.

■ DRUM PE CALEA APELOR ■

Orașul din România situat la cea mai mică altitudine medie, doar 4 metri deasupra nivelului mării, este accesibil doar pe calea apelor. Dinspre mare, calea aleasă în special de către vasele de mare tonaj, sau pe Dunăre, drumul “bătătorit” de turiști în ultimele decenii. L-am ales pe cel din urmă, cu punct de pornire Tulcea, un oraș parcă blocat în anii de tranziție de la Revoluție. Faleză de pe malul Dunării, ce ar fi trebuit să fie centrul turistic al orașului, este străbătută de câteva zeci de oameni. Majoritatea turiști, în căutarea unui mijloc de transport către Sulina. Oferta pare diversificată. De la vechile ambarcațiuni, care te poartă pe ape timp de patru ore la locul de destinație, cu un preț modic, până la taxiurile rapide, micile șalupe de 10 locuri, care taie valurile cu viteză. Ultimele parcurg distanța în doar o oră și jumătate, dar și plata este pe măsură, 60 de lei. Nu primești bilet, te coci sub

prelata care te ferește de soare, însă peisajul spectaculos îți dă puterea să rezisti supliciului. După aproape o oră, se face un mic popas, de câteva minute. Șalupele oprește la Crișan, un sătuc căutat mai ales de pescarii amatori. De aici, poți ajunge rapid la vestita Milă 23, locul de unde a plecat să cucerească lumea marele campion Ivan Patzaichin. Ne continuăm drumul către Sulina, chinuți de căldură, dar nerăbdători să descoperim citadela lui Jean Bart.

■ “FANTOMA” FABRICII DE CONSERVE ■

În zăre, se văd primele semne ale celui mai mare oraș din Delta Dunării. Barăci pescărești, mici bărci, pontoane, un pic de agitație. Chiar la intrare, dai însă cu ochii de “fantoma” fostei fabrici de conserve de pește. O clădire imensă, chiar pe malul Dunării, lăsată în paragină. Pe vremea comunismului era cea mai mare fabrică de conserve din țară și producea zilnic aproape 15 tone de conserve. Celebrele conserve de sardine în ulei și stavrizi. Aproape fiecare familie din oraș avea un membru care lucra aici. S-a închis la doar câțiva ani după Revoluție și clădirea s-a degradat odată cu trecerea timpului. S-a vorbit despre transformarea într-un hotel de lux, însă nu s-a întâmplat nimic. “A rămas din ea doar ce nu s-a putut fura”, mă lămurește un localnic, aflat lângă mine în șalupă. Nici nu apuc să mă minunez și tragem deja la mal. Sunt câteva zeci de șalupe. Unele private, altele care se ocupă de transportul de persoane. Nici urmă de bărcile pline de pește pe care mi le imaginam. “Nu mai este pește, nici măcar pentru noi. Toate bălțile au fost concesionate, jumătate din Delta este a lui Vântu, cealaltă a lui Adrian Năstase. Nu s-a mai făcut nimic, nu s-a mai dat drumul la puiet, apa de pe canale este turbure și peștele pleacă. Nici la plase nu se prea prinde”, îmi explică Victor, un sulinean get-beget. Și-a încercat și el norocul, a investit o mică avere în undițe și tot ce-i trebuie unui pescar, dar nici nu prea are timp să le folosească. Lucrează “la patron”, așa cum spun localnicii, pentru a-și asigura existența. “Îmi aduc aminte că în copilărie ne băteau la ușă pescarii și ne

întrebau dacă vrem pește. Aveau din toate felurile. Acum, abia dacă găsești să cumperi”, întărește nea Nelu, venit într-o scurtă vizită la casa părintească, după ce a plecat în urmă cu vreo 40 de ani la Galați, în căutarea unei vieți mai bune. Supărarea nu este doar a lor. Pe vremea comunismului, România avea o flotă de pescuit impresionantă. Nu a mai rămas nimic.

■ ȘANTIER NAVAL ÎN PARAGINĂ ■

Pe malul celălalt se văd alte clădiri în ruine, asemenea fabricii de conserve de la intrarea în oraș. Este vechiul șantier naval din Sulina, abandonat de ani buni. Povestea lui se întinde până în anii de glorie ai orașului, fiind înființat în 1885, de Comisia Europeană a Dunării. A rezistat mai mult de un secol, vasele care navigau pe Dunăre oprindu-se pentru reparații. După Revoluție a început însă declinul, iar privatizarea a pus capăt. Câteva sute de oameni care lucrau în șantier s-au văzut fără locuri de muncă și toate încercările de a-l revitaliza au dat greș. Acum se numără doar printr-un vestigiile vremurilor demult apuse.

La doar câteva sute de metri depărtare, pe apă tronează mai multe catamarane, o prezență insolită între fiarele ruginite. “Știm că este un francez care le aduce aici din Ucraina și le reconstruiește”, îmi dezvăluie unul dintre localnici. Pe mal, câțiva oameni așteaptă barca să-i ducă pe cealaltă parte. Au pregătit 2 lei, atât cât costă să traverseze Dunărea.

■ AMINTIRI DE PE FALEZĂ ■

Pun piciorul pe faleză, cu gândul la poveștile lui Jean Bart. Închid ochii și-mi imaginez lumea peșteră a acelor ani. Greci, români, ruși, armeni, turci, austrieci, evrei, albanezi, englezi, germani, italieni, francezi, polonezi, muntenegreni, danezi. Toți trăiau aici în armonie, iar orașul cunoștea o dezvoltare înfloritoare la începutul secolului trecut. La Sulina erau deschise 9 consulat, se construiau zeci de biserici, spitale, școli. Fiecare nație își pusese amprenta pe acest mic Turn Babel de la malul Dunării. Firul apei era străjuit de clădiri cu iz parizian și

venețian, culminând cu vestitul Palat al Comisiei Europene a Dunării, o capodoperă în stil neoclasic ridicată în 1868. Deschid ochii și constat un peisaj cu totul schimbat. Multe dintre clădiri au rămas în paragină, dar pe frontispiciu se vede încă anul construcției. 1901 scrie mare, pe o clădire galbenă, care a avut un pic mai mult noroc și adăpostește un minimarket. Pe vremuri, mare parte dintre ele au aparținut negustorilor bogați, dar decăderea economică și colapsul din ultimii ani le-au transformat în ruine. Doar câteva au fost renovate și transformate în pensiuni sau restaurante. La loc de cinste se află chiar casa unde a locuit Jean Bart, pe numele său adevărat Eugeniu P. Botez. În mijlocul lor, au apărut blocurile comuniste, “cutiile de chibrituri” ale fostului regim, care au distrus farmecul promenadei.

■ PRAF ȘI FONDURI EUROPENE ■

Faleză are un nume simplu. Strada I. În spatele ei, se întind alte cinci străzi, iar numerotarea continuă la fel de simplu. Strada a II-a, a III-a, a IV-a, a V-a, a VI-a. Pe celelalte, aspectul clădirilor se schimbă. Doar parterul este din cărămidă, la etaj s-a utilizat lemnul. Par cochete, iar micile balconașe dau un aer romantic. Pe măsură ce te depărtezi de faleză, casele nu mai sunt atât de spectaculoase. Unele au fost construite din chirpici și stau în ele bătrâni care au ales să rămână acasă, în timp ce tinerii au părăsit Sulina, căutând de muncă în alte orașe. Nici străzile nu mai sunt asfaltate și praful care se ridică în aer îmi aduce aminte de ulițele satului bunicilor mei. În mijlocul lor, tronează mândră clădirea Școlii Primare din Sulina. Clădirea, cu o istorie de un secol, a fost proaspăt renovată. Cu fonduri europene. De altfel, mai peste tot în oraș tronează panouri care anunță investiții cu fonduri europene. Nimic însă la scară largă, iar unele ne anunță că se fac programe de vizitare și observare a mediului. Prea puțin pentru un oraș care a reprezentat un punct de referință pentru Europa.

Povestea Sulinei, așa cum arată ea astăzi, va continua în ediția următoare a cotidianului nostru.